

Informacje o zawodach w działalności Ochotniczych Hufców Pracy

Information about occupations in the activity of Voluntary Labour Corps

Słowa kluczowe: doradztwo zawodowe, kompetencje kluczowe, opis zawodu, planowanie ścieżki kariery, oczekiwania rynku pracy.

Key words: career counselling, key competences, description of the occupation, career path planning, labour market requirements.

Abstract. The project INFODORADCA+ introduces the database of descriptions including information about the occupations as a new tool to the labour market. It is a consolidated list of requirements for each individual profession. It clearly indicates key competences required by employers. The database is dedicated to career consultants/counsellors, parents, teachers, youth job seekers, employers, labour agencies, training institutions. Effective usage of occupational information shall highly improve job selection and educational decisions.

Młodzieżowe Centrum Kariery realizuje zadania z zakresu informacji, poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla młodzieży. Młodzieżowe Centra Kariery jako forma działalności realizuje zadania OHP w sferze rynku pracy. Podstawą działalności MCK jest ustawa *O promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* z dnia 20 kwietnia 2004 roku (Dz. U. nr 99 z 2004 r., poz. 1001), na mocy której Ochotnicze Hufce Pracy stały się instytucją rynku pracy.

Młodzieżowe Centra Kariery służy młodym ludziom profesjonalną pomocą w zakresie kształtowania własnych losów zawodowych. Merytoryczne aspekty działania obejmują przede wszystkim informację i doradztwo w obszarze predyspozycji zawodowych, współczesnego rynku pracy oraz przedsiębiorczości.

Młodzieżowe Centra Kariery:

- prowadzą zajęcia indywidualne i grupowe z dziedziny szeroko pojętego poradnictwa zawodowego,
- udzielają indywidualnych i grupowych informacji o możliwościach kształcenia, szkolenia, zawodach oraz rynku pracy,

- przygotowują młodzież do planowania kariery zawodowej poprzez tworzenie wraz z klientem Indywidualnego Planu Działania,
- prowadzą działania zmierzające do wykształcenia wśród młodzieży umiejętności i postaw niezbędnych do właściwego poruszania się po rynku pracy,
- podnoszą samoocenę młodzieży poprzez nauczenie jej technik autoprezentacji,
- przybliżają zagadnienia związane z przedsiębiorczością i samozatrudnieniem oraz kreują postawy przedsiębiorcze,
- wykonują badania zainteresowań i uzdolnień zawodowych z wykorzystaniem standardowych metod.

Ponadto Młodzieżowe Centra Kariery gromadzą, opracowują i aktualizują szeroko rozumianą informację edukacyjno-zawodową.

Wszystkie te działania zmierzają do zmniejszenia frustracji młodzieży, która nie widzi szansy funkcjonowania na rynku pracy czy edukacji.

Młodzieżowe Centra Kariery to zintegrowana sieć profesjonalnych centrów pokrywająca swoim działaniem teren całego kraju oraz będąca elementem ogólnopolskiego systemu informacji i poradnictwa zawodowego dla młodzieży.

Pełniąc rolę panelisty w seminariach regionalnych Projektu INFODORADCA+, miałam możliwość podzielenia się doświadczeniem i wnioskami z perspektywy doradcy zawodowego.

Każdy młody człowiek staje wcześniej czy później przed decyzją, jaki zawód wybrać. Jest to decyzja brzemienna w skutkach, ponieważ decyduje o długości okresu trwania dalszej nauki, o konieczności wyjazdu z miejsca zamieszkania, o nakładach na wykształcenie i o rozmiarach wyrzeczeń związanych ze stylem życia. Decyzję o wyborze zawodu pomagają niejednokrotnie podjąć rodzice, opiekunowie, nauczyciele, doradcy zawodowi. Oczywiście wywierają oni pewną presję, pragną udzielić pomocy, lecz jednocześnie rozumieją, jak ważna to jest decyzja. Pada wówczas pytanie: co chcesz w życiu robić? Jakie masz ambicje? Do czego chcesz dojść?

Pierwszą i zasadniczą grupą odbiorców opisów zawodów jest młodzież zarówno ta ucząca się, jak i poszukująca pracy. Dla jednych to doskonała wskazówka do konfrontacji własnych pomysłów i wyobrażeń na temat określonego zawodu, dla drugich zaś wskazówka, jakie kompetencje sprawią, iż stanę się atrakcyjnym kandydatem na poszukiwane stanowisko. Jakie jeszcze kwalifikacje mogą zwiększyć moje szanse na rynku pracy.

Dynamicznie zmieniający się rynek pracy wymaga od nas ciągłego, ustawicznego kształcenia. Stąd też opisy zawodów są aktualnym źródłem wiedzy o potrzebach i wymaganiach w określonych zawodach. Pragnę podkreślić tu ważną rolę doradców zawodowych. Ich pomoc w interpretacji przedstawionego materiału jest niezbędna. Pozwala to w pełni przeanalizować własne kryteria, co przełoży się na dobrą decyzję edukacyjno-zawodową.

Badania socjologiczne sugerują wyraźnie, że wybór zawodu i dalsza kariera zawodowa są w znacznym stopniu określone przez środowisko społeczne. Mówi się więc, że każdy dysponuje pewnym środowiskowym kapitałem społecznym i kulturowym,

negatywnym i pozytywnym, który stanowi o zainteresowaniach, wiedzy i aspiracjach osób młodych.

O kapitale społecznym i kulturowym decyduje najbardziej rodzina, grupa rówieśnicza, krąg znajomych, rodziny. Rodzice, którzy uważają, że dobrze wybrali swoją pracę, zachęcają do naśladowania, zaś ci, którzy nie mają poczucia sukcesu zawodowego, odradzają podążanie podobną ścieżką. Istnieją też oczywiście rodzice zdeorientowani, odczuwający swoją bezradność: ci starają się nie wywierać presji, w obawie przed popełnieniem błędu. Rodzice różnią się także poziomem aspiracji dziecka, inni są bardziej ostrożni, kieruje nimi realizm, rozsądek, liczą się z kosztami. Oczywiście wiele czynników decyduje o postawie rodziców: zasoby rodziny, doświadczenia własne, poglądy odnoszące się do cech dziecka, dostrzeganie w otoczeniu szans na karierę dziecka.

Uważam, że rodzice to docelowa grupa odbiorców informacji o zawodach, którą z pewnością należy włączyć w proces budowania świadomego planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej własnych dzieci.

Duży wpływ na wybór zawodu wywierają także szkoły, a właściwie nauczyciele w nich pracujący, wychowawcy w placówkach opiekuńczych. Ważne jest, w jakim stopniu, na ile nauczyciele uświadamiają sobie, że wywierają duży wpływ na aspiracje uczniów, ponieważ to oni „nadają etykiety uczniom”, określając ich jako zdolnych, pracowitych, wytrwałych, pomysłowych, uznających autorytety lub przeciwnie jako pozbawionych szczególnych talentów, leniwych, niesystematycznych, niecierpliwych, niesubordinowanych. Podjęcie dalszej nauki wbrew temu jest psychicznie niezwykle trudne. Przekazanie opisów o zawodach do dyspozycji dla tej grupy wydaje się niezmiernie istotne. Treści zawarte w opisach w różnej formie podczas całego systemu edukacji powinny skutkować u uczniów dobrymi wyborami edukacyjnymi.

Warto wspomnieć o znaczeniu grupy rówieśniczej. Poczucie więzi w tym wieku jest niezwykle silne i rzutuje nie tylko na wspólne pasje, ale także na zbieżność poglądów w wielu kwestiach życiowych, również odnoszących się do wyboru zawodu. W grupie rówieśniczej podejmowane są często decyzje nie tyle w oparciu o dobre rozeznanie, co w oparciu o grupowe upodobania, modę.

Nauczyciele, opiekunowie, wychowawcy to kolejna grupa, do której projekt jest dedykowany. Mając takie narzędzie, możemy w pełni wykorzystywać opisy zawodów, profil kompetencji kluczowych dla danego zawodu, poddać analizie własne umiejętności.

Podsumowując, każdy młody człowiek rozważa kierunek kształcenia i zastanawia się, jaki zawód będzie dla niego najlepszy, nie czyni tego w odosobnieniu, nawet jeśli nie odczuwa wpływu otoczenia i ma poczucie swobodnej decyzji.

Z punktu widzenia doradcy zawodowego pragnę szczególnie podkreślić rangę rodziców w przedstawionym procesie. Dostrzegam tu konieczność budowania świadomości posiadania wiedzy o zawodach, wymaganiach również psychofizycznych w określonym zawodzie. Należy czynnie włączyć rodziców zarówno w proces edukowania, jak i planowania ścieżki kariery. Poznanie potencjału zawodowego własnych dzieci to nowe doświadczenie dla rodzica, gdyż dziecko wchodzi w nową, dotychczas nieznaną,

rolę, podejmuje inny rodzaj aktywności. Doradcy zawodowi mają tu wiele do zrobienia. Przykładowo doradca pracując z rodzicem, proponuje mu wypełnienie testu czy ćwiczenia myśląc o swoim dziecku, porównuje następnie wyniki tego samego testu wykonanego przez dziecko. Dopiero taka konfrontacja może dać szeroki obraz do analizy nad potencjałem zawodowym, systemem wartości, ambicji czy aspiracji młodego człowieka. Zaangażowanie rodziców w proces wyboru zawodu ze świadomością możliwości i ambicji daje wsparcie i pomoc, jakich oczekuje dziecko. Omawiany materiał daje także informacje na temat zawodów pokrewnych, gdzie człowiek z danym wykształceniem może pracować. Jeśli ma trudności ze znalezieniem pracy w ściśle wyuczonym zawodzie, to w jakich obszarach może jej szukać, wykorzystując swoje kwalifikacje zawodowe.

Opisy zawodów w projekcie INFODORADCA+ są doskonałą pomocą dla pracodawców i potencjalnego kandydata na pracownika w profesjonalnym określeniu wymagań i oczekiwań (konstruowaniu oferty pracy). Ta skondensowana lista ułatwia konfrontację kompetencji pracownika z oczekiwaniami pracodawcy. Wykorzystanie profili kompetencji kluczowych zarówno przez pracodawców, jak i pracowników przekłada się jednoznacznie na dopasowanie obu stron, a co za tym idzie jakość wykonywanej pracy.

Analizując podmioty rynku pracy, należy podkreślić możliwość wykorzystania informacji o zawodach przez firmy szkoleniowe. Czytając opisy zawodów czy profile kompetencji kluczowych, rysuje się nam zakres umiejętności, kwalifikacji, które są cennie i poszukiwane przez pracodawców. Wychodząc zatem naprzeciw zapotrzebowaniu, wpływamy po raz kolejny na lepsze dopasowanie pracownika do wykonywanych zadań zawodowych.

Aby móc w pełni budować świadomość wiedzy o podejmowaniu trafnych decyzji, wpływaniu na własną ścieżkę kariery, konieczne jest wykorzystanie opracowanych informacji o zawodach. Profesjonalnie opracowane opisy z uwzględnieniem zadań zawodowych, kompetencji kluczowych oraz odniesienie do rynku pracy daje bogaty materiał do studiowania. Opisy zawodów, kompetencje kluczowe realnie i obiektywnie prezentują zawody, co wpływa na uniknięcie rozbieżności w późniejszym zetknięciu się ze światem pracy. Wykorzystanie kompetencji kluczowych dla zawodów wpłynie ponadto na lepsze zrozumienie oczekiwań pracodawcy względem przyszłego pracownika i odwrotnie. Daje to szansę na szybką ocenę i konfrontację własnych wyobrażeń o sobie i wybranym zawodzie. Mając wiedzę na temat wymagań ze strony potencjalnego pracodawcy (kompetencje kluczowe), odpowiadamy sobie na pytania czy dla mnie jest to interesujące i ciekawe, czy ja się do tego nadaję.

Przytoczę tutaj reakcję jednego z moich odbiorców, który ze zdziwieniem odniósł się do kompetencji kluczowych w zawodzie copywriter. Często jest tak, że nie zdajemy sobie z nich sprawy. I w tym przypadku:

- umiejętności matematyczne,
- umiejętność czytania ze zrozumieniem i pisania,

- planowanie i organizowanie pracy,
- umiejętność rozwiązywania problemów.

były zaskoczeniem. Przytoczone kompetencje są dla tego zawodu powyżej poziomu czwartego w skali pięciostopniowej. Tak więc wybierając ten zawód, należy mieć właściwą ocenę zarówno własnych kompetencji, jak i kompetencji kluczowych w wybranym zawodzie. Przyszły pracownik winien mieć zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od nich kompetencji kluczowych.

Należy podkreślić, że informacje o zawodach znacząco wpłyną na dopasowanie predyspozycji jednostki do wymagań danego zawodu. W konsekwencji przełoży się to na jakość wykonywanej pracy, fachowość czy jakość usług. Na rynku pracy nie ma miejsca na bylejąkość. Dążenie do wysokiego standardu produktów i usług to jedna z obecnych tendencji na rynku pracy. Dzięki wykorzystaniu informacji o zawodach młodzi ludzie unikną trudności z wejściem i funkcjonowaniem na rynku pracy zarówno polskim, jak i światowym.

Podkreślając rangę i znaczenie świadomości, wiedzy płynącej z opisów zawodów w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowej należy podać formy i metody pracy, poprzez które doradca zawodowy może uzyskać wspomniane efekty. Należą do nich:

- targi edukacji i pracy organizowane przez instytucje rynku pracy oraz placówki oświatowe,
- giełdy szkół,
- dni otwarte,
- zajęcia warsztatowe również dla rodziców,
- zebrania z rodzicami,
- wycieczki zawodoznawcze do zakładów pracy.

Doradca zawodowy w Młodzieżowym Centrum Kariery ma szerokie możliwości wykorzystania informacji o zawodach. Jest to jednocześnie ciekawa forma przekazu, czytelna, opracowana na kilku poziomach. Zatem w zależności od potrzeb odbiorcy możemy podać adekwatny zakres informacji. Opisy zawodów w Projekcie INFODORADCA+ są dedykowane do bardzo licznej i różnorodnej grupy odbiorców, a także odpowiadają na kwestię kształcenia ustawicznego.

W podsumowaniu należy stwierdzić, iż sukces zawodowy to znajomość samego siebie, rynku pracy i informacji o zawodach.

Bibliografia

1. Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku (Dz. U. nr 99 z 2004 roku, poz. 1001)
2. *Bilans Kapitału Ludzkiego, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2012.*
3. Guichard J. „Psychologia orientacji i poradnictwa zawodowego” Oficyna wydawnicza „Impuls”, Kraków 2005.

4. „Moja droga do pracy”, Praca zbiorowa pod kierunkiem Tadeusza Pęczka, EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego Kielce
5. Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy (2018), Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa.

Katarzyna MISIOWIEC – doradca zawodowy, Świętokrzyska Wojewódzka Komenda OHP Kielce, Młodzieżowe Centrum Kariery Starachowice

Katarzyna MISIOWIEC – od 2001 roku pracuje jako doradca zawodowy w Młodzieżowym Centrum Kariery w Starachowicach. Realizowała zajęcia dla młodzieży polonijnej ze Wschodu z zakresu poruszania się po rynku pracy oraz odkrywania własnych kompetencji zawodowych. Przygotowuje młode kadry do wykonywania zawodu doradcy zawodowego.